

”That it is possible to overcome the difference between ‘them’ and ‘us’”: En Membership Categorization Analysis-studie av fredspristalen 2012

MARCUS AXELSSON

Inledning

Over the past sixty years, the European project has shown that it is possible for peoples and nations to come together across borders. That it is possible to overcome the differences between “them” and “us”. (José Manuel Barroso i fredspristalet ”From War to Peace: A European Tale” från 2012)

I citatet föreslår Barroso att det är möjligt att sudda ut gränserna mellan kategorierna ”vi” och ”dem”. Att utifrån sin egen ståndpunkt dela upp människor i ”vi” och ”dem” – förmodligen de mest grundläggande kategorierna som finns – tycks vara nästan instinktivt hos människor (jfr Leudar, Marsland & Nekvapil 2004, Oddo 2011). Edwards (1991:517) menar att människor har ett behov av att kategorisera och att detta är en betydande organisationsprincip i människors handlande. Han menar att vi på många sätt förstår världen genom dessa kategorier. Sacks gick till och med så långt som att påstå att språket som helhet bygger på kategorier som vi som talare i en språkgemenskap delar (Paulsen 2018:138). Citatet av Barroso är hämtat från det tal han höll i samband med att EU mottog Nobels fredspris 2012. Det året hölls två fredspristal i Oslo. Barroso och Van Rompuy höll tacktalet å EU:s vägnar. I juni höll även Aung San Suu Kyi sitt tal, över tjugo år efter att hon tilldelades priset 1991. I den här studien analyseras och jämförs dessa två tal ur ett antal perspektiv, bland annat ur ett vi och dem-perspektiv.

Syfte och frågeställningar

Som nämnts ovan är det övergripande syftet med studien att undersöka och jämföra de två fredspristal som hölls 2012, men innan jag presenterar studiens frågeställning närmare är det nödvändigt att nämna några ord om varför det är intressant att studera just de här talen. Aung San Suu Kyi betraktades länge som en symbol för hopp och demokrati i Burma (Myanmar).¹ Det är knappast överdrivet att kalla det fokus som tidigare fanns på Aung San Suu Kyi som en

---

¹ Omvärldens syn på Aung San Suu Kyi har sedan en tid tillbaka vänts till det negativa. Den föreliggande studien handlar enbart om fredspristalet 2012, och tar inte hänsyn till dagens politiska situation i Burma och Aung San Suu Kyis roll i regeringens behandling av rohingya-minoriteten.

personkult. En sådan kult har knappast funnits för Van Rompuy och Barroso. De senare har inte själva haft ett starkt politiskt program² och deras positioner inom EU-administrationen vid tidpunkten för Nobelpriset var inte särskilt starkt politisk betonade, medan Aung San Suu Kyi är en tydlig politisk figur. Syftet med studien är att undersöka skillnader och likheter i kategoriseringar i politiska tal där talarna, som i Van Rompuys och Barrosos fall, representerar en hel union, jämfört med Aung San Suu Kyi, som mottar priset i egenskap av sin politiska person. Vilka kategorier av människor förekommer och avgränsas? Hur väljer talarna att positionera sig själva i förhållande till de avgränsade kategorierna och hur positionerar de olika kategorier av människor i förhållande till varandra?

Tidigare forskning och teoretisk bakgrund

Under årens lopp har flera studier gjorts av politiska tal (se bl.a. Heritage & Greatbatch 1986, Chilton 2004, Leudar, Marsland & Nekvapil 2004, Shenhav 2005, Yu, Kaufmann & Diermeier 2008, Oddo 2011, Damon & Mayaffre 2013, Narthey 2018) och kortare politiska inlägg i debatter (se bl.a. Bayley 2004, Chilton 2004, Ilie 2004, Plug 2010, Robles 2011, Cabrejas-Peñuelas & Díez-Prados 2014). Dessa är endast ett urval av alla studier som gjorts inom området, men politisk diskurs kan trots detta ändå ses som ett relativt utforskat område med tanke på det världsomspännande fenomen som politik är (jfr Nyroos, Josserand & Norén 2013). Inom Membership Categorization Analysis (MCA) är det främst Leudar, Marsland och Nekvapil (2004) och Narthey (2018) som applicerat metoden på politisk diskurs. I de ovan nämnda studierna analyseras politikernas tal när de befinner sig i sin naturliga kontext, d.v.s. i nationella parlamentariska diskurser, eller, som i Narthey's fall, frihetsaktivistiska sammanhang. Hur politiker talar när de flyttas ur denna kontext är dock ett mer utforskat område. I den här studien lägger jag en pusselbit i det här forskningsfältet genom att rikta uppmärksamheten mot två fredspristal hållna av politiker.

Studien placerar sig först och främst inom MCA och berör till viss del även korpuslingvistik. I MCA är analysmetoden oftast kvalitativ, medan den i korpuslingvistik är kvantitativ. I denna studie kombineras dessa två metoder, även om jag lägger störst vikt vid studiens kvalitativa del. Den kvantitativa analysen syftar till att ge en fingervisning om vad det är intressant att fokusera på i en MCA-analys och den huvudsakliga analysen av frågan om hur talarna positionerar sig i förhållande till andra kategorier av människor behandlas främst i den kvalitativa analysen. MCA är vanligast att tillämpa på inspelningar av samtal och CA-transkriptioner (se bl.a. Nordzell 2007, Housley & Fitzgerald 2009, Stokoe 2010), men studier har även gjorts på material bestående av transkriberingar av tal som hållits inom en politisk kontext (se bl.a. Leudar, Marsland & Nekvapil 2004). Även i den här studien kommer transkri-

---

² Barroso var EU-kommissionens ordförande mellan 2004 och 2014 och enligt Nationalencyklopedin får en kommissionär inte vara påverkad av sin partipolitiska bakgrund, även om en sådan påverkan är svår att undgå (se Nationalencyklopedin, *Europeiska kommissionen*). Van Rompuy har en bakgrund som belgisk kristdemokrat, men hans post som ordförande i Europeiska rådet var opolitisk (se Nationalencyklopedin, *Herman van Rompuy* och *Europeiska rådet*). Europaparlamentets president, Martin Schulz, var också på plats i Oslo rådhus och mottog priset, men han var inte med och höll talet.

berade tal att analyseras och därmed frikopplas MCA i den här studien något från sin moderdisciplin, CA, där fokus på sekventialitet är betydande.

MCA är nära besläktad med CA och etnometodologi, som båda från början har sitt ursprung i sociologin (Stokoe 2012:277–278). Det finns två grundantaganden som en forskare i MCA måste ansluta sig till. Det ena är att allt som yttras anses ha en betydelse, medan det andra antagandet handlar om att kontext är något dynamiskt som interaktörerna skapar tillsammans (se Nordzell 2007:31–33). Stokoe (2012) menar att MCA erbjuder verktyg som kan användas för att kunna svara på frågor om kultur, verklighet och samhälle och i den här undersökningen är det de två sistnämnda som är av störst intresse. Leudar, Marsland och Nekvapil (2004:244) beskriver MCA som ”a formal analysis of the procedures people employ to make sense of other people and their activities”. Det handlar alltså om en teori- och analysmodell där forskaren studerar hur människor kategoriserar och hur dessa kategorier ofta tillskrivs vissa karakteristika (se Nordzell 2007:35–36). När det gäller kategoriseringar av människor och aktörer och hur de positionerar sig i förhållande till varandra är det inte endast MCA som erbjuder analysmetoder och verktyg. Det finns en länk mellan den systemisk-funktionella lingvistik (SFL) och MCA i och med fokuset på kategorier inom språkets interpersonella metafunktion inom SFL (jfr Halliday & Matthiessen 2004:29) och hur dessa kategorier förhåller sig till varandra. Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados (2014) använder till exempel appraisal, en teori i hallidayansk tradition, för att studera hur politiker positionerar sig och gör värderande uttalanden. När det gäller kategoriers och aktörers sätt att positionera sig i förhållande till varandra bör också Latours aktör-nätverksteori (ANT) nämnas (se t.ex. Hagren Idevall 2016 för en ANT-analys av politiska positioneringar i offentlig debatt). I den här studien väljer jag MCA, eftersom MCA fokuserar på kategoriseringar, vilket inte nödvändigtvis SFL och ANT gör.

Tidigare forskning av intresse och relevans för studien är framför allt Leudar, Marsland och Nekvapil (2004), Stokoe (2010), Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados (2014), och Nartey (2018). Både Leudar, Marsland och Nekvapil (2004) och Nartey (2018) är intressanta för att de använder MCA för att analysera politisk diskurs. Stokoe (2010) är relevant på grund av sin teori- och metodutveckling av MCA och Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados (2014) är intressanta på grund av sitt fokus på politisk diskurs.

Leudar, Marsland och Nekvapil (2004) analyserar hur aktörer inblandade i 11 septemberangreppen placerade varandra i olika kategorier och hur de beskrev de inträffade händelserna. Nartey (2018) undersöker motståndaktivisten Kwame Nakrumahs bruk av metaforer när han omtalar politiska motståndare. Nartey (2018:117) menar att MCA möjliggör en näranalys av olika typer av kategorier och deras funktion och då framför allt kategorier som politiska aktörer skapar för att stå emot politiska motståndare. Leudar, Marsland och Nekvapil (2004:244) menar att MCA, i och med att det har en stark pragmatisk komponent, är en metod som orienterar sig mot praktiskt handlande och därmed passar särskilt väl som analysmetod för politisk diskurs. Intressanta resultat som Leudar, Marsland och Nekvapil (2004) finner är att alla talarna använde en ”vi och dem-kategorisering”. De västliga ledarna använde vi och dem-kategorierna i sociala, politiska och moraliska termer, medan angriparna gjorde det i religiösa termer. Ingen av kategoriseringarna gjordes i isolering, utan vi och dem-kategorierna gjordes hela tiden i ett nätverk där olika kategorier av aktörer aktualiserades. Resultaten från Nartey visar att Nakrumah argumenterar för sin politiska ståndpunkt genom att kategorisera sig själv

och sina anhängare i en offerroll och sina motståndare i en ”evilification”- och ”enemification”-process, samtidigt som han opererar med motsättningarna angrepp och försvar för att positionera kategorier i förhållande till varandra. Nakrumah placerar sig själv och sina anhängare bland de goda och orättvist behandlade och sina motståndare bland de onda.

Stokoe (2012) har i stor utsträckning bidragit med konkreta analysmetoder för MCA (se nedan) och i Stokoe (2010) använder hon MCA för att analysera kategoriseringar gjorda av misstänkta förövare i polisförhör. Här visar hennes MCA-analys särskilt tydligt hur män, i en situation där mycket står på spel, konstruerar olika kategorier av män, en som slår kvinnor och en som inte gör det. Liksom i Narteys (2018) fall skapar de en god–ond-dikotomi och återoppar tillhörighet i den kategori som gör det riktiga, i det här fallet att inte misshandla. Stokoes (2010) artikel är ett frampek till hennes artikel från 2012, där hon utvecklar den konkreta metoden för en MCA-analys.

Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados (2014) använder inte MCA, men deras fokus på hur politiker positionerar sig och gör värderande uttalanden om varandra gör att det är intressant att nämna några ord om studiens resultat – resultat att ha i bakhuvudet när man tar del av den här studien. Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados undersöker valdebatter, bland annat med hjälp av kvantitativa metoder. Deras resultat visar att politikerna gör positiva uttalanden om sig själva och negativa bedömningar om sina motståndare för att öka sina egna chanser att vinna valet. Resultaten visar också att kandidaterna, trots att de har olik ideologisk ståndpunkt, aldrig angriper sina motståndare när det gäller värderingar som till stor del kan anses som allmänt önskvärda, som till exempel jämlikhet och jämställdhet.

Metodologiskt sett är det intressant att nämna att MCA, utöver de ovan nämnda studierna, på senare tid bland annat har använts för att analysera konflikter mellan cyklister och bilförare (Smith 2017), moral och normer (Housley & Fitzgerald 2009) och konflikter i idrott (Evans & Fitzgerald 2015). Paulsen (2018) vidgar användningsområdet för MCA och föreslår att metoden bör användas även utanför språkvetenskapen och sociologin och argumenterar för ett bruk av den i utvärderingssammanhang, eftersom det ger utvärderarna ”insights into the boundaries individuals adhere to and/or adopt because of their category” (2018:138). Man kan alltså fastslå att MCA under senare år använts i flera studier, men det är inte en teori- och analysmodell som dominerar dagens tidskrifter om diskurs och interaktion. Stokoe (2012:278–279) framförde redan 2012 en oro över att MCA riskerade att trängas bort av andra teoribildningar och metodologier. Hon menade att MCA:s chanser att överleva berodde på om man skulle klara av att åstadkomma en systematisk analysmodell som kunde blottlägga fundamentala kategoriseringspraxiser, vilket hon föreslår en modell för i sin artikel från 2012 (se nedan).

Metod

Utifrån både Sacks teorier och MCA-analyser som har följt i hans spår, föreslår Stokoe (2012:280) en konkret MCA-metod för materialinsamling och analys bestående av fem steg. Dessa steg är att (1) samla data/belägg (där en viss kategori används), (2) bygga en samling av

belägg av olika kategorier, (3) studera var i materialet kategorin förekommer, (4) analysera den omedelbara kotexten där kategorin förekommer och (5) söka efter konsekvenser av kategorisering i interaktion och responser. I steg 1 samlar forskaren material brett. Man kan utgå från texter där man tror eller vet sig finna intressanta kategorier, eller man kan ha en rent induktiv utgångspunkt, som är typisk för CA, där man samlar material och utgår från vad man finner i materialet (jfr Stokoe 2012:280). Steg 1 i den här studien är redan klart i och med att fredspristalen valts som material. Steg 2 är artikelns kvantitativa del där jag samlar belägg av olika kategorier (se nedan). Steg 3, 4 och 5 utgör studiens kvalitativa del och de går till viss del i varandra.

Stokoe (2012:281) nämner även tio nyckelbegrepp som kan användas för en ingång i en MCA-analys och som betecknar kategoriseringar av främst människor, men även fenomen. Jag kommer att använda sex av dessa nyckelbegrepp i min analys och föreslår här svenska översättningar av dem.³ Det första av dessa begrepp är (1) ”medlemskapshyperonym”, som är hyperonymen för alla underkategorier inom en viss kategori. Jag kommer även att använda (2) ”kategoribundna aktiviteter” och (3) ”kategorianknutna predikat”, som båda signalerar de aktiviteter eller karakteristika som tillskrivs en viss kategori. Vidare använder jag (4) ”relationella par”, (5) ”dubbel organisation” och så kallade (6) ”positionerade kategorier”. (4) innebär att paren oftast ses som i en relation till varandra med vissa åtaganden eller ansvar gentemot varandra. (5) handlar om kategorier av personer som arbetar inom samma enhet eller har teamliknande åtaganden mot varandra. (6) handlar om kategorier som är placerade i ett hierarkiskt förhållande till varandra. Dessa nyckelbegrepp visar alla på ett tydligt sätt hur kategorier förhåller sig till varandra och också hur de hierarkiskt kan ingå i överordnade eller underordnade kategorier; de passar därför studiens syfte och frågeställning. Det är inget metodologiskt syfte i sig att de här begreppen skall användas, utan jag använder dem endast där det är relevant för att tydliggöra resultat. De resterande nyckelbegreppen är, i engelsk språkdräkt, (7) category-activity puzzles, (8) the economy rule, (9) the consistency rule och (10) categorization maxims. Dessa begrepp kräver ett större material än det som behandlas i den här studien och används inte här. Den intresserade läsaren hänvisas till Stokoe (2012:281) för en beskrivning av begreppen 7–10.

Som tidigare nämnts placerar sig studien metodologiskt även inom korpuslingvistik. Lingvistiska korpusstudier har sedan den digitala revolutionen vuxit alltmer i popularitet (Mayaffre & Poudat 2013:65; jfr Johannessen 2003) och jag tar i den här studien hjälp av korpuslingvistiska metoder och program. Ett metodologiskt syfte med den här studien är att prova kvantitativa metoder i MCA och att applicera MCA på skriptade tal.

Den kvantitativa delen av studien utgör Stokoes andra steg, nämligen att bygga en samling belägg av kategorier som förekommer. För den här delen av undersökningen använder jag Wordsmith, som är ett konkordansprogram som tidigare visat sig användbart för språkvetenskapliga studier (se bl.a. Munday 1998). Wordsmith är dessutom ett program som innehåller de sökfunktioner som behövs för den här studien. Genom funktionen ”wordlist” i Wordsmith bygger jag en samling belägg och skapar listor över de mest frekventa kategorierna

---

³ Stokoes engelska termer är 1) membership categorization device (MCD), 2) category-bound activities, 3) category-tied predicates, 4) standardized relational pairs, 5) duplicative organization och 6) positioned categories.

i talen. För att svara på frågan om vilka kategorier av människor som förekommer och avgränsas i nobelpristalen, undersöker jag Aung San Suu Kyis och Van Rompuys och Barrosos pronomenbruk i talen samt deras bruk av nomen (substantiv och adjektiv). Jag väljer att lista talarnas bruk av pronomen, eftersom pronomen är den ordklass där kategorier av människor framkommer tydligast (se t.ex. ”us and them”-citatet i artikelns början). Nomen är intressant eftersom substantiv kan uttrycka namngivna kategorier (se t.ex. kategorierna ”peoples” och ”nations” i citatet i artikelns början) och adjektiv kan beskriva de olika kategoriernas egenskaper. I MCA-analyser är det ”categorical phenomena” (jfr Stokoe 2012:282) som undersöks och jag menar att en studie av nomen kan visa sådana relevanta kategoriserande fenomen. På grund av utrymmesskäl begränsar jag mig till att presentera de tolv mest frekventa orden i tabellerna, som förekommer i studiens resultatdel.

Inga vetenskapliga metoder är utan problem. På grund av den kvantitativa undersökningens begränsade omfång har inte betydande hänsyn tagits till faktorer som kan ge missvisande resultat (se Mayaffre & Poudat 2013:70–71 för exempel på sådana faktorer) och de kvantitativa resultaten bör ses i ljuset av detta. Den här undersökningen är heller inte en korpusstudie i renodlad korpuslingvistisk bemärkelse, eftersom korpusen i det här fallet innehåller så få ord⁴. Ordfrekvenser redovisas i tabeller, men det är viktigt att nämna att den kvantitativa analysen i den här studien inte beror på exakta siffror, utan i stället tjänar till att ge en fingervisning om vilka kategorier det är intressant och relevant att koncentrera sig på i den kvalitativa analysen. Den kvantitativa analysen ger svar på vilka kategorier som förekommer i de två talen och fungerar sedan som en utgångspunkt för att besvara studiens övriga frågor om hur talarna positionerar sig i förhållande till olika kategorier av människor och hur de positionerar andra kategorier i förhållande till varandra. De senare frågorna behandlas nämligen bäst i en kvalitativ analys som går på djupet i enskilda exempel.

Inte heller MCA som metod är utan problem. Problem som kan uppstå när man företar en kvalitativ MCA-studie är att man kan riskera att bli ”wild and promiscuous” (Schegloff 1992 i Stokoe 2012:282). Forskaren kan lätt övertolka det som sägs i texten och se relevanta kategorier överallt. För att så långt som möjligt undvika detta ligger fokus i den här analysen på kategorier som tydligt relevantgörs av talarna själva, d.v.s. sådana som de särskilt tillskriver betydelse.

Material

Materialet består, som tidigare framgått, av Aung San Suu Kyis tal i Oslo rådhus från den sextonde juni 2012 och Van Rompuys och Barrosos tal från den tionde december samma år. Som nämns i Norén (2013:48) är transkriberingar av tal sällan identiska med talen, men i både Aung San Suu Kyis och Van Rompuys och Barrosos fall ligger transkriberingarna och de muntliga talen mycket nära varandra och de skillnader som finns mellan transkriberingarna och de muntliga talen bedöms inte påverka studiens resultat.

---

⁴ Att använda termen ”ord” är inte vetenskapligt adekvat, men termen används för enkelhetens skull och då i betydelsen ’graford’, alltså ord som omges av mellanrum på båda sidor.

Av de två talen är Aung San Suu Kyis tal något längre och består av 3 179 ord, medan Van Rompuy och Barrosos tal består av 2 963 ord. Detta kan betraktas som en liten skillnad och det är högst troligt att de har fått instruktioner av Norska Nobelkommittén att hålla sig inom en viss gräns. Det är alltså tal om en mycket formellt reglerad diskurs och en kontext som har sina regler och rutiner (jfr van Dijk 2004:362–364). Van Rompuyts tid i talarstolen var nästan dubbelt så lång som Barrosos och totalt talade representanterna för EU i 47 minuter, där avbrottet mellan talarna räknats bort, men där avbrott för applåder är inräknade. Aung San Suu Kyi talade i endast 26 minuter inklusive applåder, vilket visar att hon höll ett betydligt högre taltempo än Van Rompuy och Barroso.

Kvantitativ analys

I den här delen av studien undersöks vilka kategorier av människor som utkristalliserar sig och som avgränsas i talarnas bruk av olika pronomen och nomen. Först redovisar, jämför och diskuterar jag pronomenbruket i de två talen och därefter följer en liknande presentation av nomenbruket. Den kvantitativa analysen inleds med pronomenbruket, eftersom det är bland pronomenen som vi finner de tydligaste exemplen på hur människor kategoriseras. Det är därmed också pronomenen som kan ge det tydligaste svaret på forskningsfrågan om vilka kategorier som Aung San Suu Kyi och Van Rompuy och Barroso använder och avgränsar i sina fredspristal. Förekomsten av pronomen i de två talen redovisas i Tabell 1 nedan.

Tabell 1. Förekomsten av pronomen i Aung San Suu Kyis och Van Rompuyts och Barrosos fredspristal.

Aung San Suu Kyi		Van Rompuy och Barroso	
Pronomen	Antal	Pronomen	Antal
I	70	It	46
That	41	That	37
It	28	Our	35
Our	28	We	30
Me	24	This	25
My	20	I	14
We	20	Their	13
Who	13	They	12
Which	12	Us	9
Their	11	Your	7
They	11	He	5
This	11	His	5

Tabell 1 visar att pronomenen ”it” och ”that” hamnar högt upp i båda talen. Dessa två pronomen används ofta generiskt och ”it” används ofta som formellt subjekt. Deras höga frekvens är därmed inte så intressant ur ett MCA-perspektiv, eftersom de inte säger något om kategorier. Vad som däremot är mer intressant är pronomenet ”I”. Med 70 förekomster är pronomenet ”I” det vanligaste hos Aung San Suu Kyi, vilket reflekterar det faktum att hon mottog

priset i egenskap av sin egen person och att hon utgår från sig själv i talet. Man noterar även förekomsterna av förstapersonspronomenen, ”me” och ”my”, som förekommer 24 respektive 20 gånger i hennes tal. När det gäller Van Rompuy och Barroso visar det sig att de använder pronomenet ”I” 14 gånger i talet. De har betydligt färre förekomster än Aung San Suu Kyi, men att pronomenet överhuvudtaget förekommer är värt att notera, eftersom de mottar priset å EU:s vägnar. När det gäller pronomen i första person plural, kan man av Tabell 1 konstatera att ”we” och ”our” har en hög frekvens hos Aung San Suu Kyi och framför allt hos EU-talarna. Det senare är inte särskilt förvånande, eftersom både Van Rompuy och Barroso är invånare i EU, men vad som är relevant att studera närmare i den kvalitativa analysen är vad ”we” består av och vilken kategori som talarna placerar sig själva inom med bruket av ”we”.

Tredjepersonspronomen i plural som förekommer i de båda talen är ”their” och ”they”, men de förekommer inte särskilt frekvent. Tredjepersonspronomen i singular är ännu mindre frekventa och förekommer knappt alls i Aung San Suu Kyis tal. I och med att det är så stor skillnad i frekvensen mellan första- och tredjepersonspronomen i plural verkar det som att det klassiska politiska fenomenet att sätta kategorierna ”vi” och ”dem” mot varandra som polemiska dikotomier (se Stokoe 2010, Nartey 2018) inte nödvändigtvis är så utbredd i de två fredspristalen. Detta är en hypotes som kommer att bli föremål för närmare analys i artikelns kvalitativa del. Vad gäller pronomen i andra person, visar det sig att EU-talarna använder ”you” 7 gånger, medan Aung San Suu Kyis förekomster är så få att de inte har inkluderats i Tabell 1. Den största delen av de ”you” som förekommer ingår dessutom i formuleringar såsom ”Your Majesties” och liknande, som är mer eller mindre obligatoriska formuleringar i nobelsammanhang, men som är något mindre intressanta i en MCA-analys, eftersom kategoriseringarna knappast är en del av talets innehåll.

De kategorier som det har visat sig intressant att undersöka vidare i den kvalitativa analysen är pronomen i första och tredje person. Pronomen signalerar vilka kategorier av människor som talarna avgränsar och aktualiserar, men enbart pronomen i sig säger ingenting om hur kategorierna karakteriseras eller vilka egenskaper de har. Det kan däremot nomen göra och i Tabell 2 nedan presenteras de tolv nomen som talarna själva aktualiserar.

Inte alla av nomenen i Tabell 2 uttrycker kategorier där människor kan ingå, men de som tydligast gör det i Aung San Suu Kyis tal är ”world”, ”human”, ”people”, ”Burma” och ”country”. I EU-talet är de tydligaste kategorierna ”European”, ”Europe”, ”U/union”, ”world”, ”nations”, ”continent”, ”countries”, och så de obligatoriska formuleringarna med ”ladies” och ”gentlemen”. Jag argumenterar för att ord såsom ”world”, ”continent”, ”nation” och så vidare bör ses som kategorier av människor, eftersom det är människor som befolkar jorden, kontinenter och länder. Förutom ”peace” är kategorin ”world” den mest frekventa av de nomen som Aung San Suu Kyi och EU-talarna har gemensamt och i den kvalitativa analysen studerar jag deras bruk av denna kategori närmare. Jag kommer även att fördjupa mig i kategorierna ”Burma”, respektive ”Europe”/”European”. Aung San Suu Kyi mottar priset för sitt arbete för demokrati i Burma, medan Van Rompuy och Barroso mottar det för EU. ”Burma” och ”Europe”/”European” är därmed medlemskapshyperonymer som motsvarar varandra på samma hierarkiska nivå och som därmed också blir jämförbara analysenheter. När det gäller de mest frekventa medlemskapshyperonymerna i talen är det tydligt att Barroso och Van Rompuy framhåller kategorin ”Europe”/”European” betydligt mer än vad Aung San Suu

Kyi framhåller Burma. "European" och "Europe" kommer på delad förstaplats respektive tredjeplats i EU-talet, medan "Burma" kommer på delad åttondeplats hos Aung San Suu Kyi.

Tabell 2. Förekomsten av nomen i Aung San Suu Kyis och Van Rompuy och Barrosos fredspristal.

Aung San Suu Kyi		Van Rompuy och Barroso	
Nomen	Antal	Nomen	Antal
Peace	23	European	27
World	22	Peace	27
Human	20	Europe	21
Nobel	18	Union	18
Prize	16	World	16
People	12	War	13
Rights	11	Nations	9
Burma	8	Continent	8
Democracy	8	Countries	7
Country	7	International	7
Forces	7	Gentlemen	7
Positive	7	Ladies ⁵	7

Man kan från Tabell 2 utläsa att alla talarna tematiserar fredspriskontexten genom att "peace" är det vanligaste nomenet i båda tal. Det skall framhållas att ord såsom "peace", som används i båda talen, och också "war", som används i EU-talet, inte direkt uttrycker kategorier. Det är av den anledningen som jag väljer att fördjupa mig i "world" och inte i "peace" i den följande kvalitativa analysen. Vad som dock bör nämnas är att "peace" och "war" uttrycker motsättningar som är intressanta vad gäller kategoriseringar och de kategoribundna aktiviteter, som tillskrivs vissa kategorier (jfr Narteys 2018 studie gällande angrepp och försvar-motsättningarna). I den kvalitativa analysen kommer jag att beröra ett fåtal sådana motsättningar av typen krig och fred.

Kvalitativ analys

Den kvantitativa analysen visar vilka kategorier som talarna använder och avgränsar för att tala om sig själva och andra i form av pronomen och nomen. Den kvalitativa analysen gör det möjligt att ta del av ordens ko(n)text och att gå på djupet i enskilda exempel. Framför allt bidrar den kvalitativa analysen till att svara på frågorna hur talarna väljer att positionera sig själva i förhållande till de avgränsade kategorierna och hur de positionerar olika kategorier av männi-

⁵ Även "excellencies" förekommer sju gånger, men ingår i de klassiska formalitetsformuleringarna "excellencies" och "ladies and gentlemen", och är mindre intressant i den här studien, eftersom de är just formalitetsformuleringar. Efter dessa ord är "time" (6) och "community" (6) de mest frekventa orden.

skor i förhållande till varandra. Som tidigare nämnts kommer jag, för att kunna jämföra talen, fokusera på ord som förekommer hos både Aung San Suu Kyi och EU-talarna, nämligen första- och tredjepersonspronomen, ”world” och de jämförbara kategorierna ”Burma” och ”Europe”/”European”.

Pronomenet ”I” används av alla tre talarna. Både Barroso och Van Rompuy återknyter i några episoder var till egna erfarenheter. Det är intressant att de tar med personliga erfarenheter och reflektioner i ett tal där de skall tala å vägnar av en organisation, men det skall nämnas att det är ett välkänt retoriskt grepp att utgå från sina egna erfarenheter, eftersom detta gör åhörarna mer intresserade och engagerade. Van Rompuys och Barrosos bruk av ”I” är dock betydligt mer nedtonat än i Aung San Suu Kyis fall. Det är i början av talet som de tre talarna nämner sina ”I”. För Aung San Suu Kyi förekommer ”I” i talets första mening. Det gör det inte för EU-talarna. Van Rompuy inleder med formuleringar där han tematiserar EU som fredsprojekt och därefter kommer hans bruk av ”I”. Barroso inleder sin del av talet med ett citat av Spinoza, därefter lovordar också han EU:s fredstanke, varefter han återger ett personligt minne med bruk av ”I”. Exempel 1–3 visar de första förekomsterna av ”I” hos de tre talarna:

- (1) Long years ago, sometimes it seems many lives ago, I was at Oxford listening to the radio programme Desert Island Discs with my young son Alexander. It was a well-known programme (for all I know it still continues) on which famous people [...] were invited to talk about the eight discs [...] they would wish to have with them were they to be marooned on a desert island. (Aung San Suu Kyi)
- (2) It is our work today. It has been the work of generations before us. And it will be the work of generations after us. Here in Oslo, I want to pay homage to all the Europeans who dreamt of a continent at peace with itself, and to all those who day by day make this dream a reality. This award belongs to them. (Van Rompuy)
- (3) I remember vividly in 1974 being in the mass of people, descending the streets in my native Lisbon, in Portugal, celebrating the democratic revolution and freedom. This same feeling of joy was experienced by the same generation in Spain and Greece. It was felt later in Central and Eastern Europe and in the Baltic States when they regained their independence. (Barroso)

Samtliga talare avgränsar flera kategorier av människor första gången i talet som de använder ”I”. I exempel 1 inleder Aung San Suu Kyi med ett personligt minne där tre kategorier av människor aktualiseras, nämligen hon, hennes son och kändisarna i radioprogrammet. Det kan nämnas att passagen i exempel 1 fortsätter med ett parti där Aung San Suu Kyi introducerar medlemskapshyperonymen ”celebrities” och hon positionerar då både sig själv och sin son i förhållande till kategorin ”celebrities”, när hon inser, att hon på grund av att hon kunde få Nobelpriset, kan placeras in i den kategorin av ”celebrities” som faktiskt kunde bli inbjudna till radioprogrammet. I Aung San Suu Kyis fall i exempel 1 ovan rör det sig alltså om ett mycket konkret exempel där kategorier avgränsas och relevantgörs i redogörelsen av ett vardagligt minne.

I exempel 2 positionerar Van Rompuy sig i förhållande till andra EU-medborgare, både svunna och kommande sådana, på en betydligt mer formell nivå än vad Aung San Suu Kyi gör och han gör det genom att positionera kategorierna ”our”, ”us”, ”I”, ”those”, ”them” och till

viss del också "itself" i förhållande till varandra i ett mer komplext nätverkssystem än vad Aung San Suu Kyi gör. Det rör sig alltså om det som Stokoe (i min översättning) skulle kalla relationella par. Det förekommer en oss och dem-kategorisering i exempel 2, men det är inte på något vis en motsättning mellan de två kategorierna som framhålls, utan snarare en beundran. Van Rompuy tillskriver de som gör drömmen om fred till verklighet all ära för priset och han framhåller att han bara är en "I" som mottar priset å EU:s vägnar och får vara en del av "us", d.v.s. dagens EU-medborgare. Han nämner också att han är en del av den kategori ("us") som ständigt arbetar för fred. "Us" är också den kategori han utgår från när han kategoriserar generationer som har gått före dagens generation och de som skall komma efter. Genom bruket av "us" i betydelsen 'dagens EU-medborgare' placerar Van Rompuy sig även i en kategori där det råder en enighet om att fred är något som ses som en doxa, alltså något allmänt önskvärt.

Barroso inleder sin del av EU-talet med ett citat av en stor tänkare, innan han i exempel 3 "tar ner" talet till en mer specifik, personlig och konkret nivå. Därefter tar han det till en mer allmän nivå igen. Till skillnad från Van Rompuy är hans bruk av "I" mer personligt, men det är inte på samma personliga vardagsnivå som Aung San Suu Kyis, utan det omhandlar ett minne där Barroso var en del av många, och han positionerar sig i den kategori av människor, "mass of people", som firade demokratin i Portugal. Här positionerar han sig alltså inom den grupp av människor som anser att demokrati är något eftersträvansvärt, vilket följs av exempel på hur andra har firat samma demokratiska framgångar runt om i Europa när fred och demokrati segrade. Det kan konstateras att de flesta "I" som förekommer i EU-talet är "I" av den här typen, d.v.s. "I" där EU-talarna som en i mängden strävar efter fred och demokrati, och inte några "I" som återger personliga episoder, som i Aung San Suu Kyis fall.

Kategorier som omtalas med tredjepersonspronomenet "they" har redan berörts i exempel 2, men det är högst relevant att studera fler exempel där kategorierna "I" eller "we" positioneras i förhållande till ett "they". Den kvantitativa analysen gav signaler om att frekvensen av tredjepersonspronomen var låg jämfört med förstapersonspronomen, vilket gör det relevant att undersöka om det klassiska politiska fenomenet att sätta kategorierna "vi" och "dem" mot varandra överhuvudtaget förekommer i någon större utsträckning i de två talen. Exempel 4–6 nedan visar exempel där talarna aktualiserar kategorierna "I"/"us" och "them" i samma ko(n)ext:

- (4) When I met Burmese migrant workers and refugees during my recent visit to Thailand, many cried out: "Don't forget us!" They meant: "don't forget our plight, don't forget to do what you can to help us, don't forget we also belong to your world." When the Nobel Committee awarded the Peace Prize to me they were recognizing that the oppressed and the isolated in Burma were also part of the world, they were recognizing the oneness of humanity. (Aung San Suu Kyi)
- (5) Our continent [...] has a great capacity to reinvent itself. It is to next generations to take this common adventure further. I hope they will seize the responsibility with pride. And that they will be able to say, as we here today: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d'être européen. I am proud to be European. (Van Rompuy)
- (6) Over the past sixty years, the European project has shown that it is possible for peoples and nations to come together across borders. That it is possible to overcome the differences between "them" and "us". Here today, our hope, our commitment, is that, with all women and men of good will, the European Union will help the world come together. (Barroso)

I 4 avgränsar Aung San Suu Kyi sig själv, ”I”, i förhållande till de gästarbetare och flyktingar som hon mötte i Thailand. ”They”-kategorin består av en utsatt kategori människor som inser att Aung San Suu Kyi tillhör en kategori som står på deras sida och som de kan sätta sitt hopp till. ”They” sätts i en position där Aung San Suu Kyi har mer makt att förändra än de har. I exempel 4 kategoriseras även nobelkommittén som en ”they”-kategori, men en helt annan kategori än gästarbetarna och flyktingarna i Thailand. Aung San Suu Kyi definierar snarare ”they” i det här fallet som en kategori med mer inflytande och som, genom att ge priset till Aung San Suu Kyi, kan bidra till ökad fred och demokrati. I ingen av fallen är det frågan om ett ”they” med negativa konnotationer, utan snarare tvärtom. Om exempel 4 kan det också nämnas att det är här som två av de få förekomsterna av ”you”/”your” återfinns, men då är det inte Aung San Suu Kyi, som tilltalar någon, utan hon återger när gästarbetarna och flyktingarna tilltalar henne med ”you”.

Exempel 5 ovan representerar ett av de partier i EU-talet där Van Rompuy uttrycker sig mest personligt, men även i det här exemplet övergår hans bruk av ”I” till ett ”we”⁶ när han hoppas att framtida generationer, liksom hans generation, skall kunna säga att de är stolta över att vara européer. Van Rompuy tillskriver kategorin ”they” i exempel 5 positiva, handlingskraftiga egenskaper och han förhåller sig ödmjuk till ”they”-kategorin, i det här fallet framtida generationer och uttrycker förhoppningar om att kommande generationer skall fortsätta EU:s fredsarbete och vara stolta européer, precis som hans generation. Samtliga ”I”, ”we” och ”they” i exempel 5 placerar Van Rompuy inom medlemskapshyperonymen ”our continent”, vilket visar att alla kategorierna är del av en större kategori.

Barrosos metakommentar i 6 är ett MCA-skolexempel och det är också det exempel som fick inleda den här artikeln. Exemplet visar hur klassisk kategoriseringen i oss och dem är och hur djupt rotat det är att olikheter och geografiska gränsdragningar kan resultera i ett vi och dem-tänkande i negativa termer, d.v.s. där olikheter mellan kategorierna framhävs i stället för en strävan att upphäva dem. Om man skall tjuvstarta närstudien av kategorin ”world”, innehåller exempel 6 ett intressant fenomen. I exemplet tillskrivs unionen så stor betydelse att den till och med kan ha kraft att påverka the ”world” och en underliggande kategori tillskrivs alltså större betydelse och makt än medlemskapshyperonymen ”world”.

Gemensamt för exempel 4–5 är att det inte framhålls några motsättningar mellan ”us” och ”them” och det är symptomatiskt för båda talen som helhet. Det finns inga tillfällen i talen där ”they” omtalas med negativa egenskaper. Den av de tre talarna som har drabbats hårdast av kategorin politiska motståndare är Aung San Suu Kyi, men vid de två tillfällen när hon omtalar sina politiska motståndare, de som satte henne i husarrest och de som behandlade henne eller hennes folk orätt, uttrycker hon sig ofta i passiva formuleringar, aldrig med ”they”.

Som nämdes i artikelns metoddel är det de kategorier som talarna själva relevantgör som är särskilt intressanta och det gäller inte minst de nomen som nämns. Kategorin ”world” (som förekom redan i exempel 4) är intressant i både Aung San Suu Kyis tal och EU-talet.

⁶ Eftersom Van Rompuy och Barroso delade på EU-talet hade man kunnat anta att de använde ”we” för att referera till sig själva gemensamt som Europeiska rådets ordförande, respektive Europeiska kommissionens ordförande, men vid en närmare studie av EU-talet tycks det inte vara så. Fallet är snarare att de placerar sig inom EU-projektet som ett kollektivt ”we”, där de är jämlika med alla andra EU-medborgare. Van Rompuy och Barroso stod heller aldrig vid talarstolen samtidigt, utan det var endast under själva prisutdelningen som de två, tillsammans med Martin Schulz, stod tillsammans på scenen.

Exempel 7 är hämtat från en passage i talet där Aung San Suu Kyi talar om hur hon inte kände sig som en del av den verkliga världen när hon satt i husarrest och exempel 8 handlar om en del utmaningar som Barroso nämner.

- (7) There was the house which was my world, there was the world of others who also were not free but who were together in prison as a community, and there was the world of the free; each was a different planet pursuing its own separate course in an indifferent universe. What the Nobel Peace Prize did was to draw me once again into the world of other human beings outside the isolated area in which I lived, to restore a sense of reality to me. This did not happen instantly, of course, but as the days and months went by and news of reactions to the award came over the airwaves, I began to understand the significance of the Nobel Prize. It had made me real once again; it had drawn me back into the wider human community. And what was more important, the Nobel Prize had drawn the attention of the world to the struggle for democracy and human rights in Burma. We were not going to be forgotten. (Aung San Suu Kyi)
- (8) We all share the same planet. Poverty, organised crime, terrorism, climate change: these are problems that do not respect national borders. We share the same aspirations and universal values: these are progressively taking root in a growing number of countries all over the world. We share ”irreducible human”, the irreducible uniqueness of the human being. Beyond our nation, beyond our continent, we are all part of one mankind. (Barroso)

I exempel 7 talar Aung San Suu Kyi om ett antal olika världar, som alla ingår i medlemskaps-hyperonymen ”universe”, som hon också nämner. Hon opererar dessutom indirekt med motsättningarna fri och ofri (jfr Narteys (2018) motsättningar mellan angrepp och försvar). De tre kategorierna av världar är positionerade kategorier rangordnade enligt ett hierarkiskt system där ”the world of the free” ses som den bästa av världar – den högsta nivån – medan hennes husarrest positioneras som den minst önskvärda. I exemplet ovan placeras olika typer av människor in i de olika världarna. Hon talar om (1) sig själv i husarrest, (2) om en kategori av fångar, som inte är fria, men som ändå har fördelen av att de är frihetsberövade tillsammans och (3) invånare i fria länder, som alla tre är planeter i samma universum, men som följer olika omloppsbanor i detta universum. Hon positionerar sig själv i en kategori där hon är helt isolerad och där hon har en helt egen roll i förhållande till resten av universum. Aung San Suu Kyi tillskriver nobelpriset en stor betydelse för hennes förmåga att kunna omdefiniera kategorierna så att hon själv kunde bli en del av ”the wider community”, där hon kunde närma sig ”the world of the free”. Förutom ”world” förekommer också kategorin ”Burma”, en positionerad kategori, vars situation världen blir uppmärksam på i och med att Aung San Suu Kyi får Nobelpriset.

I exempel 8 förekommer, liksom i Aung San Suu Kyis tal både ”world” och ”planet”. I MCA-sammanhang är exempel 8 intressant, eftersom det förekommer flera positionerade kategorier, d.v.s. flera nivåer av hierarkier som avgränsas och positioneras i förhållande till varandra i ett nätverk. Vid en närmare studie visar det sig att de olika kategorierna, i likhet med Aung San Suu Kyis i exempel 7, kan delas in i en hierarki på tre nivåer. Alla kategorier som befinner sig på den högsta nivån är medlemskaps-hyperonymer, eftersom de är högst upp i hierarkin. På denna nivå befinner sig ”planet”, ”world”, men också ”human being” och ”mankind”, eftersom alla människor tillhör dessa kategorier. På nivån under de överordnade medlemskaps-

hyperonymerna befinner sig ”continent”, som är överordnad ”nation” och ”country”, som i det här fallet kommer längst ned i hierarkin. Talaren positionerar sig bland de ”we” som befolkar planeten och som möter samma utmaningar som alla andra. Det är värt att påpeka att de negativa fenomen som nämns i exemplet (”poverty, organised crime, terrorism, climate change”) inte tillhör någon av kategorierna av människor som nämns, utan att de i stället besjålas som en egen kategori i och med formuleringen att de inte ”respect borders”. När det gäller exempel 8 är det också intressant att dra paralleller till Aung San Suu Kyis bruk av motsättningar. När Aung San Suu Kyi talar om fri och ofri väljer Barroso att ställa negativa fenomen (”poverty”) etc. mot ”irreducible human” och de ”universal values”, d.v.s. den doxa som vi alla delar, mot varandra.

Jag har i den kvantitativa analysen tidigare i förbigående berört Aung San Suu Kyis bruk av kategorin ”Burma” och EU-talarnas bruk av ”Europe”/”European”. Om man skall gå litet djupare i detta användande kan man konstatera att Aung San Suu Kyi vid ett flertal tillfällen visserligen refererar till Burma i sitt tal, men inte i närheten av så mycket som Van Rompuy och Barroso nämner EU. Med tanke på att det var EU som mottog priset, är inte detta förvånande, men det är ändå intressant att notera kategorier som avgränsas och relevantgörs i samband med att ”Burma” eller ”Europe”/”European” nämns (se exempel 9–10):

- (9) Burma is a country of many ethnic nationalities and faith in its future can be founded only on a true spirit of union. Since we achieved independence in 1948, there never has been a time when the whole country was at peace. (Aung San Suu Kyi)
- (10) War is as old as Europe. Our continent bears the scars of spears, swords, canons and guns, trenches, tanks, and more. (Van Rompuy)

Tidigare nämndes det att Nartey (2018) visade att Nakrumeh positionerade sig och de sina i en offerkategori. Något liknande sker också i fallet med Europa och Burma, även om talarna själva aldrig direkt kategoriserar sig som offer. I exempel 9–10 är det tydligt att både Burmas och Europas folk under lång tid har fått utstå många svårigheter. Liksom tidigare under studiens gång, visar exempel 9 att Aung San Suu Kyi agerar samlande i stället för splittrande. Hon använder ingen vi och dem-diskurs och kategoriserar aldrig de olika minoriteterna i Burma. Hon uttrycker dem snarare som dubbel organisation som alla måste ställa upp på unionstanken om fred skall kunna bli en verklighet. Genom bruket av ”we” positionerar hon sig bland Burmas alla folk – ett folk som tillsammans åstadkom självständighet 1948, trots att Aung San Suu Kyi var mycket ung vid den tidpunkten och knappast var med. Att hon ändå använder ”we” understryker att Burma är en medlemskapshyperonym där det är utrymme för många kategorier av människor. Burma framstår dock som ett offer i och med att det aldrig har varit fred i hela landet samtidigt sedan de fick sin självständighet, något som kategorin Burma står maktlös inför. Det nämns ingenstans vilka kategorier som är orsaken till frånvaron av fred i Burma.

I exempel 10 besjålar Van Rompuy Europa som en egen mänsklig kategori och beskriver kontinentens historia genom att använda sig av ett kategorianknutet predikat där en särskild karakteristik är knuten till en viss kategori, nämligen Europa, som under flera år har drabbats av krig både under tider då man använde svärd och då man använde stridsvagnar. I likhet med hur Aung San Suu Kyi beskriver Burma, beskrivs Europa som en passiv oskyldig varelse som

under historiens lopp drabbats av olyckor och inte kunnat göra något åt det. Van Rompuy upplevde aldrig själv kriget, men med bruket av ”our continent” placerar han sig i en position där han, tillsammans med andra européer, kan hävda ett ägarskap till kontinenten. När det refereras till framtiden däremot (se exempel 5) ses Europa som en mer handlingskraftig kategori som måste kunna bevara freden. Likadant är det när samma kontinent refereras till med namnet ”EU” eller ”European Union” och då beskrivs mer som en instans som kan agera och som kan bevara fred. Liksom Aung San Suu Kyi i exempel 8 nämner inte heller Van Rompuy vem som är orsaken till varför Europa har krigshärjats.

Avslutande diskussion

I den här studien har jag undersökt vilka kategorier av människor som förekommer i Aung San Suu Kyis och Van Rompuys och Barrosos fredspristal från 2012. Jag har undersökt hur talarna avgränsar kategorierna och hur de positionerar sig själva i förhållande till kategorierna. Till viss del har jag även studerat hur talarna positionerar andra kategorier av människor i förhållande till varandra. Med hjälp av MCA som teoretiskt ramverk och analysverktyg har jag besvarat forskningsfrågorna med hjälp av både kvantitativa och kvalitativa analyser. Den kvantitativa analysen visar att kategorier som relevantgörs i pronomenform främst är förstapersonspronomen i singular och plural och, om dock i mindre utsträckning, tredjepersonspronomen i plural. Både Aung San Suu Kyi och EU-talarna avgränsar också kategorierna ”world” och ”country”/”countries”/”nations”. I och med ett frekvent bruk av ”I” utgår Aung San Suu Kyi från sin egen person i talet, vilket också betyder att hon kategoriserar utifrån sitt eget personliga perspektiv. Även Van Rompuy och Barroso använder ”I” i sina tal, men i mycket mindre utsträckning än Aung San Suu Kyi. För dem är pronomenet ”we” betydligt vanligare och de utgår inte alls i lika stor utsträckning från sina egna personliga perspektiv i talen. Att Aung San Suu Kyi kategoriserar utifrån sitt eget ”I”-perspektiv, medan Van Rompuy kategoriserar mer utifrån ett mer kollektivt perspektiv kan knytas till det faktum att Aung San Suu Kyi mottar priset i egenskap av egen politisk person, medan Van Rompuy och Barroso mottar priset å EU:s vägnar. Som en parentes kan det nämnas att sedan 2012 har fredspriset tilldelats internationella organisationer två gånger, nämligen Organisationen för kemiska vapen (2013) och ICAN (2017) och när representanter för dessa organisationer framförde sina tal förekom inga ”I”. Att jämföra dessa tal kan bli föremål för en framtida studie.

Resultaten visar vidare att pronomenet ”they” förekommer i båda talen, men i mindre utsträckning än förväntat utifrån resultat av tidigare forskning. Tidigare forskning som har presenterats i den här artikeln visade att politiker, när de håller tal i sin naturliga kontext, d.v.s. i parlamentariska sammanhang eller i andra politiska diskurser, ofta avgränsar vi och dem-kategorier i polemiska dikotomier. Detta fenomen visar sig däremot inte i den här studiens resultat. Vi och dem-avgränsningar förekommer, men i mycket mindre utsträckning än vad det gör för till exempel Nartey (2018). När vi och dem-diskurser förekommer är det snarare för att framhålla en ”they”-kategori som är god och som bidrar med fredsskapande åtgärder i världen. Detta är särskilt tydligt i Van Rompuys och Barrosos fall. De positionerar sig i förhållande till dessa ”they” genom en ödmjuk och förhoppningsfull attityd – där de uttrycker en önskan om

att kommande generationer ("they") skall arbeta för ett fredfullt Europa. Både Aung San Suu Kyi och EU-talarna uttrycker sig mycket försiktigt om vem och vilka kategorier som står bakom krig och andra problem. I stället framhåller de negativa krafter anknutna till krig och deras kategorianknutna predikat, utan att specificera grupper av människor som ligger bakom krig. Detta kan jämföras med Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados (2014) resultat, som visade att politikerna aldrig angrep allmänt önskvärda beteenden – i den här studiens fall en önskan om fredsbevarande aktiviteter. Resultaten visar också att Aung San Suu Kyi undlåter att tala om sina politiska motståndare och se dem som en kategori som hon tillskriver negativa egenskaper. Här är det mycket möjligt att det är just fredspriskontexten som gör att hon hellre fokuserar på fredsskapande kategorier, än att positionera sig i förhållande till politiska motståndare.

Tidigare nämndes det att "world" var en kategori som avgränsades i båda talen och det är just i fallet med "world" som det visar sig, i likhet med Leudar, Marsland och Nekvapils (2004) resultat, att kategoriseringar i mycket stor utsträckning sker i nätverk där alla kategorier förhåller sig hierarkiskt både till talaren och varandra och hur de har olika roller och åtaganden i förhållande till varandra.

Som tidigare nämnts är det i en MCA-studie inte nödvändigtvis ord som explicit uttrycker kategorier som är av intresse, utan alla fenomen som kan kategorisera är relevanta. Nartey (2014) fann att motsättningarna angrepp och försvar var viktiga kategoribundna aktiviteter som knöts till kategorierna offer och förövare och Stokoe (2010) noterade det samma med motsättningarna gällande att misshandla eller att inte misshandla. I den här studien visar det sig att Aung San Suu Kyi i viss utsträckning opererar med begreppen fri och ofri, medan Van Rompuy och Barroso snarare opererar med negativa krafter såsom "poverty" och "organised crime", som ställs mot det faktum att vi alla är människor som ansluter oss till samma doxa. Arbetet för fred är en aktivitet som ofta tillskrivs kategorin européer i talet, men skillnaden mot Nartey och Stokoes resultat är att den negativa parten i motsatsparet, alltså krig, aldrig tillskrivs någon mänsklig kategori. I stället besjålas krig, och andra negativa fenomen till att bli egna aktiva kategorier. Det är intressant att notera att ingen av talarna, i den fredspriskontext där de befinner sig, väljer att framhålla en kategori av människor som gör orätt, utan i stället väljer att hålla fram det allmänt önskvärda, nämligen fred och frihet.

När det gäller MCA som metod är den ursprungligen kvalitativ till sin natur och ett metodologiskt syfte med den här studien var att introducera kvantitativa metoder i MCA. Den kvantitativa delen i den här studien är begränsad, men studien visar ändå att en inledande kvantitativ studie av vilka kategorier som aktualiseras och avgränsas i materialet kan ge signaler om relevanta kategorier som man kan fokusera på i en mer ingående analys. En kvantitativ analys kan även generera hypoteser som kan prövas i en efterföljande kvalitativ studie. Det här är ett tillvägagångssätt som skulle vara lämpligt att utveckla i fortsatta studier. När det gäller framtida forskning är det också lämpligt att påpeka att det hade varit intressant att, som i Hagren Idevalls (2016) och Cabrejas-Peñuelas och Díez-Prados (2014) fall, tillämpa ANT respektive appraisal som metod på det aktuella materialet, för att i större utsträckning kunna fokusera på de nätverk som finns mellan kategorierna och de åsikter som kategorierna uttrycker. Överhuvudtaget är det här ett material som förtjänar att utforskas närmare. I den här studien har jag endast haft möjligheten att gå på djupet i ett fåtal enskilda exempel.

Referenser

Primärkällor

Herman Van Rompuys och José Manuel Barrosos fredspristal:

<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2012/eu/26124-european-union-eu-nobel-lecture-2012/>. Tillgängligt 2019-04-15.

Aung San Suu Kyis fredspristal: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1991/kyi-lecture_en.html. Tillgängligt 2018-04-29.

Sekundärkällor

Cabrejas-Peñuelas, Ana & Díez-Prados, Mercedes 2014. Positive self-evaluation versus negative other-evaluation in the political genre of pre-election debates. *Discourse & Society* 25. S. 159–185.

Chilton, Paul 2004. *Analysing political discourse*. London: Routledge.

van Dijk, Teun Adrianus 2004. Text and context of parliamentary debates. I: Paul Bayley (red.), *Cross-cultural perspectives on parliamentary discourse*. Amsterdam: John Benjamins. S. 339–372.

Edwards, Derek 1991. Categories are for talking. On the cognitive and discursive bases of categorization. *Theory & Psychology* 1(4). S. 515–542.

Evans Bryn & Fitzgerald, Richard 2015. ‘It’s training man!’ Membership categorization and the institutional moral order of basketball training. *Australian Journal of Linguistics*. S. 205–223.

Hagren Idevall, Karin 2016. *Språk och rasism. Privilegiering och diskriminering i offentlig, medierad interaktion*. Diss. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 97. Uppsala: Swedish Science Press.

Halliday, Michael & Matthiessen, Christian 2004. *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.

Heritage, John & Greatbatch, David 1986. Generating applause: A study of rhetoric and response at party political conferences. *American Journal of Sociology* 92(1). S. 110–157.

Housley, William & Fitzgerald, Richard 2009. Membership categorization, culture and norms in action. *Discourse & Society* 20(3). S. 345–362.

Ilie, Cornelia 2004. Insulting as (un)parliamentary practice in the British and Swedish parliaments: A rhetorical approach. I: Paul Bayley (red.), *Cross-cultural perspectives on parliamentary discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 45–86.

Johannessen, Janne Bondi 2003. *Innsamling av språkliga data: Informanter, introspeksjon og korpus*. I: Janne Bondi Johannessen (red.), *På språkjakt. Problemer og utfordringer i språkvitenskapelig data-innsamling*. Oslo: Unipub. S. 133–171.

Leudar, Ivan, Marsland, Victoria & Nekvapil, Jiri 2004. On membership categorization: “us”, “them” and “doing violence” in political discourse. *Discourse & Society* 15 (2–3). S. 243–266.

Mayaffre, Damon & Poudat, Céline 2013. Quantitative approaches to political discourse. *Corpus linguistics and text statistics*. I: Kjersti Fløttum (red.), *Speaking of Europe. Approaches to complexity in European political discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 65–83.

Munday, Jeremy 1998. A Computer-assisted approach to the analysis of translation shifts. *Meta* 43(4). S. 542–556.

Nartey, Mark 2018. ‘I shall prosecute a ruthless war on these monsters...’: A critical metaphors analysis of discourse of resistance in the rhetoric of Kwame Nkrumah. *Critical Discourse Studies*. S. 113–130.

Nationalencyklopedin, *Europeiska kommissionen*. Tillgänglig 2018-02-22 på <http://www.ne.se>.

- Nationalencyklopedin, *Europeiska rådet*. Tillgänglig 2018-02-22 på <http://www.ne.se>.
- Nationalencyklopedin, *Herman van Rompuy*. Tillgänglig 2018-02-22 på <http://www.ne.se>.
- Nordzell, Anita 2007. Samtalat skolledarskap: Kategoriserings- och identitetsarbete i interaktion. Diss. Lund: Studentlitteratur.
- Norén, Coco 2013. Doing politics or doing media? A linguistic approach to European parliamentary debate. I: Kjersti Fløttum (red.), *Speaking of Europe. Approaches to complexity in European political discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 43–64.
- Nyroos, Lina, Josserand, Jérôme-Frédéric & Norén, Coco 2013. "Plenum är som Twitter" – svenska delegaters syn på inlägg i Europaparlamentet. *Språk och stil* 23. S. 233–238.
- Oddo, John 2011. War legitimization discourse: Representing "us" and "them" in four US presidential addresses. *Discourse & Society* 22(3). S. 287–314.
- Paulsen, Justin 2018. Membership categorization analysis as an important qualitative method in evaluation. *Evaluation and Program Planning* 67. S. 138–145.
- Plug, José 2010. Ad-hominem arguments in the Dutch and the European parliaments: Strategic manoeuvring in an institutional context. I: Cornelia Ilie (red.), *European parliaments under scrutiny*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 305–324.
- Robles, Jessica 2011. Doing disagreement in the House of Lords: "Talking around the issue" as a context-appropriate argumentative strategy. *Discourse and Communication* 5. S. 147–168.
- Shenhav, Shaul 2005. Concise narratives: A structural analysis of political discourse. *Discourse Studies* 7(3). S. 315–335.
- Smith, Robin James 2017. Membership categorisation, category-relevant spaces, and perception-in-action: The case of disputes between cyclists and drivers. *Journal of Pragmatics* 118. S. 120–133.
- Stokoe, Elizabeth 2010. 'I'm not gonna hit a lady': Conversation analysis, membership categorization and men's denials of violence towards women. *Discourse & Society* 21(1). S. 59–82.
- Stokoe, Elizabeth 2012. Moving forward with membership categorization analysis: Methods for systematic analysis. *Discourse Studies* 14(3). S. 277–303.
- Yu, Bei, Kaufmann, Stefan & Diermeier, Daniel 2008. Classifying party affiliation from political speech. *Journal of Information Technology & Politics* 5(1). S. 33–48.